

התחרות רעה או בריאה?

Category: במדבר, פנחס

ישנם אנשים "שחייבים" לנצח, וישנם ששואפים לפעול עם הזולת במשותף כדי להתקדם יחד. הדבר התבטא במנהיגותו של משה שרצה שכל העם יגיע לדרגתו, לעומת יהושע שסבר כי דרוש מנהיג אחד בלבד.

תחרות הנקניקיות

בכל שנה ביום העצמאות האמריקאי ה-4 ביולי נערכת תחרות אכילת הנקניקיות של רשת 'נייטנ'ס פיימוס', בקוני איילנד שבברוקלין ניו-יורק, מסורת שקיימת מאז 1916. באירוע משתתפים 40,000 איש, בהם צופים קרוב לשני מיליון בני אדם בשידור חי.

המנצח בתחרות הוא מי שאוכל את המספר הגדול ביותר של נקניקיות בלחמנייה. שיא הנקניקיות ל-10 דקות עומד על 76, והוא נקבע על ידי האמריקאי ג'ואי צ'סנאט. גם השנה הוא זכה בתחרות בפעם ה-16, אבל הפעם הוא הספיק לבלוע 'רק' 62 נקניקיות.

בהתוועדות מוצאי זאת חנוכה תשמ"א (שיחות קודש ח"ב עמ' 716) סיפר הרבי: "דודי כיהן כרב ב'קאלניע' בה דרו אנשים פשוטים. פעם, כאשר הגיע אלינו לביקור, סיפר מעשיות והביא דוגמאות מן ההתנהגות ה'פראית' אצל אנשים כאלה.

"הוא סיפר למשל, שכאשר הם מסיימים את כל עיסוקיהם ונחים ורוצים להראות את גבורתם, הם מתיישבים מול קיר ומכריזים כי על כל אחד לירוק כלפי הקיר, ותיערך תחרות מי יצליח לירוק למרחק רב יותר מעמיתו. זה שרוקו יגיע למקום רחוק יותר, סימן שהוא הינו הבעל כוח, גיבור ואיש חכם ונבון וכו'".

מנהיגות אקסקלוסיבית או משותפת

בעולם נערכות תחרויות בכל נושא שיש. למעשה, כולם בתחרות, בין אם בהשתתפות בתחרות רשמית, או שמבלי משים הם בתחרות עם השכן למי יש רהיטים יותר יפים, מכונית יותר יקרה וכו'.

ישנם אנשים שצריכים תחרות כדי שהיא תדרבן אותם למצוינות. הם חייבים להיות הכי טובים ואם יש מישהו שהוא טוב כמוהם זה כבר מוריד להם את מצב הרוח. הם מרגישים טוב רק כשהם היחידים למעלה. לעומת זאת ישנם כאלו שהם דווקא מרוצים שאנשים אחרים הגיעו לרמה שלהם, והם שמחים לעזור להם להגיע לאותה רמה.

את ההבדלים הללו אנו מוצאים בין משה ויהושע. בפרשתנו אנו קוראים כיצד הקב"ה אומר למשה "עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ" וראיתה אותה ונאספת אל עמך". ואז מתרחש כאן דבר ייחודי. התורה ממשיכה "וידבר משה אל ה'". אנו רגילים תמיד לפסוק שמתחיל במילים "וידבר ה' אל משה" אלא שהפעם זה הפוך. משה שומע שהוא לא הולך להכניס את עם ישראל לארץ ישראל והוא פונה לקב"ה ומבקש ממנו שימנה "איש על העדה".

ואיזה סוג מנהיג? אומר רש"י: "מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו" (פנחס כז, טז). מנהיג שיהיה מסוגל להיכנס לנעליו של כל אחד "לפי דעתו", שיצליח להתחבר לכל אדם. הקב"ה עונה לו: "קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו", ואומר רש"י: "שיכול להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד" וסמכת את ידך עליו" (כז, יח).

את ההבדל בין שני המנהיגים אנחנו יכולים ללמוד מאירוע שהתורה מספרת עליו בפרשת בהעלותך. כאשר משה התלונן לקב"ה על כך שהוא לא מסוגל להתמודד עם "משא כל העם הזה", הקב"ה הורה לו למנות שבעים זקנים. "ונשאו איתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך". ואכן זה מה שמשה עשה. הוא בחר מתוך כל השבטים שבעים זקנים, "ויאצל מן הרוח אשר עליו" ויהי כנוח אליהם הרוח ויתנבאו", הוא עשה מהם נביאים.

במחנה נשאר שנים מתוך אותם אלו שנבחרו. הללו סברו שהם אינם ראויים לגדולה ולא מתאימים לתפקיד נעלה כזה, והם בכל זאת התנבאו. התורה מספרת: "וירץ הנער ויגד למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה, ויען יהושע אדוני משה כלאם". משה ענה לו: "המקנא אתה לי ומי יתן כל עם ה' נביאים".

כשמתבוננים בתגובות של משה ויהושע לאירוע הזה אפשר לראות את ההבדל ביניהם. כשיהושע שמע שיש מישהו בדרגה של משה, הוא לא יכל לסבול את זה, ולכן אמר לו "תנס אל בית הכלא" (רש"י), כי יש מנהיג אחד ולו אין מתחרים! אבל משה עצמו לא סבר כך. אדרבה, הוא הגיב: "מי יתן כל עם ה' נביאים", הוא שמח לחלוק את נבואתו עם כולם. (בהעלותך, פרק כז)

יהושע מסמל את סוג האנשים שרוצים ושואפים להיות הכי טובים, ולכן בעיניו, משה הוא היחיד ואין בלתו. משה לעומת זאת, היה מסוג המנהיגים ששמחים שיש עוד אנשים שמגיעים לרמה שלהם.

זה התבטא גם בסוף ימיו של משה (בפרשת וילך), כשהוא מינה את יהושע ואמר לו: "חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה" (לא, ז), ואילו יותר מעשרים פסוקים מאוחר יותר הקב"ה אומר ליהושע: "חזק ואמץ כי אתה תביא את העם הזה", אותו משפט עם שינוי קטן שאומר הרבה. מפרש רש"י: "משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתך ועצתך, אבל הקב"ה אמר ליהושע "כי אתה תביא את בני ישראל" תביא על כרחם, הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדם, דבר אחר לדור ולא שני דברים לדור". משה אמר ליהושע שינהיג את העם יחד עם הזקנים שהוא (משה) מינה, ואילו הקב"ה אמר לו 'לא, אתה המנהיג ללא אף אחד אחר, הכול תלוי בך'.

משה היה סוג מנהיג שלא היה לו צורך להיות נעלה יותר מכולם ושאר אחד לא יהיה ברמה שלו. אדרבה, הוא היה מוכן לחלוק את הנבואה שלו עם כולם ולכן הקב"ה הורה לו למנות שבעים זקנים. יהושע לעומת זאת היה סוג מנהיג שצריך להיות בראש הפירמידה, ולכן ליהושע הקב"ה ציווה סוג מנהיגות שמתאימה לו, "דבר אחד לדור".

הירח רוצה בלעדיות

בבריאת העולם, ביום הרביעי של הבריאה והראשון בהיסטוריה, נבראו השמש והירח. נאמר על כך בתורה: "ויעש אלוקים את שני המאורות הגדולים, את המאור הגדול לממשלת היום, ואת המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים". לכאורה הפסוק סותר את עצמו. בתחילה הוא קורא להם שני מאורות גדולים ומיד אחרי כך הוא מחלק בין המאור הגדול ביום שזה השמש, והמאור הקטן בלילה שזה הירח.

מתרץ רש"י: "שווים נבראו ונתמעטה הלבנה, על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואת הכוכבים על ידי שמיעט את הלבנה הרבה צבאיה להפיס דעתה". רש"י מביא כאן מהגמרא את הדרמה שהתחוללה בעת בריאת השמש והירח. בתחילה שניהם היו שווים בגודלם. הירח היה גדול ומאיר כמו השמש, אבל אז הירח טען: "אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד". הירח שאל מי כאן הבוס, מי פה 'הכי טוב', שנים לא יכולים לשלוט יחד.

הקב"ה קיבל את טענת הירח ולכן מיעט אותו והוא הפך למקבל של השמש. לירח אין אור עצמי משלו והאור שלו הוא רפלקציה של השמש. והיות שיש לו את הצורך להיות טוב יותר מאחרים הקב"ה ברא את הכוכבים שהם מאירים לארץ הרבה פחות ממנו והם נראים הרבה יותר קטנים, "כדי להפיס דעתה", שהירח ירגיש טוב שהוא גדול יותר מהכוכבים.

הגמרא אומרת "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה" (ב"ב עה, א). משה היה כפני חמה ולכן סבר שיתכנו שני מלכים בכתר אחד, ויהושע שהוא כפני לבנה סבר שצריך להיות רק מנהיג אחד.

אז קנאה זה דבר טוב או רע? תחרות היא דבר חיובי או שלילי? התשובה היא שזה תלוי במבחן התוצאה. אם זה מעודד את האדם להגיע להישגים בצורה בריאה אז זה יכול להיות דבר חיובי, אבל אם זה גורם לקנאה שמביאה לשנאה וכו', צריך להיזהר מזה עד קצה האחרון.

באנגלית יש לקנאה שני ביטויים נפרדים - 'Envy' ו-'jealousy'. הראשון הוא יותר חיובי ☺ אני מקנא בשני שיועד כל כך הרבה והלוואי והייתי כמוהו, ואילו השני הוא שלילי ☹ אני מקנא בו ולא מפרגן לו שיש לו רכב יקר כל כך.

בסופו של דבר קנאה ותחרות הם לא תכונות חיוביות. אנו לומדים זאת מדברי הרמב"ם על ימות המשיח שכותב: "ובאותו הזמן לא יהיה שם ☹ ולא קנאה ותחרות" (רמב"ם סוף הלכות מלכים).

כולנו תפילה שזה יתממש בקרוב בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש!